

Het recht van het kind op zichzelf respecterende ouders

Charlotte Visch, 2013

Artikel geschreven voor de KorczakStichting (jaarboek 2013)

Carola van vijf is een krachtmeter

“Ze is zo snel boos! En het is daardoor gewoon niet gezellig in huis,” vertelt vader Paul door de telefoon. “En vertel ook dat ze heeeel slecht luister,” hoor ik de moeder van de vijfjarige Carola haar echtgenoot in fluisteren. De ouders van Carola zijn ten einde raad. Hun dochter van vijf bepaalt de sfeer in huis. Ze eet alleen wat zij lekker vindt. Ze slaapt alleen als ze tussen haar ouders mag liggen in het grote bed. Ze gaat naar school wanneer ze uitgeslapen is. De ouders zijn uitgeput. Wanneer er iets is dat Carola niet bevalt zet ze een keel op waarbij het geluid door merg en been gaat. “Dan lijkt het me handig wanneer jullie meteen met z’n drieën komen,” stel ik voor.

Na het telefoongesprek ga ik er eens goed voor zitten. De begeleiding van dit gezin begint immers direct met het eerste (telefonische) contact. Om Carola en haar gezin goed te kunnen begeleiden, heb ik een eerste diagnose nodig: de empathische diagnose. De empathische diagnose staat in de Integratieve Kindertherapie bekend als ‘Korczakken’. Korczak kon immers als geen ander, zich helemaal inleven in het kind dat hij ontmoette. Ik sluit mijn ogen en leef me allereerst in hoe het moet zijn om Carola te zijn. In elk geval ben ik korter. Ik ben immers 5 jaar. Ik beeld me in dat ik bij Paul en Karin woon. Twee ouders, die ik volledig kan laten doen wat ik wil. Ik ervaar een gevoel van macht en tegelijkertijd van enorme angst. Ik ben de baas, dus ik heb geen ouders boven mij, die mij kunnen vertellen hoe de wereld in elkaar zit. Die me kunnen begeleiden. Ik ben helemaal alleen met twee slaven in huis! Om bang en boos van te worden. Wat wil ik? Wat heb ik nodig? Het eerste dat in mij opkomt is: rust, veiligheid, weten dat ik word geholpen met wat ik niet weet of niet kan weten omdat ik te jong ben. Help!!! En erkenning. Erkenning op wie ik ben! Wanneer ik mijn ogen open weet ik hoe ik het eerste contact met Carola zal neerzetten. Ik weet nu wat voor therapeut Carola nodig heeft: een therapeut die leiding neemt en de hiërarchie neerzet zoals die zou moeten zijn. Ze komt in mijn praktijk, mijn plek, mijn domein. De hiërarchie is daardoor: ik ben de hoogste in rang en daarna de ouders en daarna Carola. En ten aanzien van de ouders weet ik, nadat ik op hen heb ge-Korczakt: demonstreren van zelfrespect zal ze helpen om Carola te begeleiden. Voor wie nieuwsgierig is geworden naar het Korczakken, lees je aan het eind van dit artikel het bijbehorende stappenplan.

Een aantal dagen later komt Carola met haar ouders de trap op. Carola voorop. Natuurlijk...ik had niet anders verwacht. Ze draagt een knuffel met zich mee en verstopt zich achter haar moeder, wanneer ze me ziet. “Kom verder,” vertel ik de ouders, terwijl ik Carola vluchtig bekijk, maar vermijd om oogcontact te maken of speciale aandacht aan haar te schenken. “Hier naar rechts,” vertel ik vriendelijk en gebiedend tegelijk, wanneer de ouders aarzelend achter Carola blijven staan. Ik ga voorop en maak een uitnodigend gebaar met mijn arm. De moeder van Carola duwt zachtjes tegen het hoofdje van haar dochter. “Willen jullie een kopje thee?” vraag ik de ouders. Direct daarachteraan richt ik mij tot Carola en zeg: “Als jij wat wil drinken, kun je uit het kleine koelkastje een pakje pakken.” Carola kijkt me aan zegt: “Ik heb mijn knuffel bij me!” Ik kijk even op van mijn waterkoker en glimlach naar haar. Ik zeg niets. Ze vraagt immers niets. Het is slechts een mededeling. “Vertel maar hoe hij heet,” spoort vader Paul haar aan. “Hij heet Barto,” zegt Carola terwijl ze de knuffel omhoog houdt. Ik onderbreek mijn activiteiten in het keukentje om haar aan te kijken. “Je vader wou graag dat je me dat vertelde...wilde jij ook dat ik dat zou weten?” vraag ik belangstellend. Carola is even stil en loopt dan snel de speelkamer in.

Als ik terugkom met de thee is Carola al bezig met het poppenhuis. De ouders zitten op de bank en kijken af en toe achterom naar Carola (het poppenhuis staat achter de bank), die achter elkaar vragen stelt: "Waar zijn de poppetjes? Zijn er nog meer meubeltjes? Kunnen de kleertjes uit? Wonen er twee families in het huis? Mag ik ook zo'n poppenhuis?" Paul en Karin beantwoorden alle vragen en stimuleren Carola om nog meer te ontdekken in het poppenhuis: "Kijk, er is ook een wc en een bad. Hé daar ligt een mini-spel op de zolder. Die hebben wij ook, hè. Hoe heet die ook alweer? Dat weet je wel, hè?" Ik onderbreek deze wonderlijke conversatie waarbij geen van de partijen echt contact maakt met de ander. "Laten wij met z'n drieën eens praten over de situatie thuis, terwijl Carola doet wat zij belangrijk vindt. De ouders stemmen in en draaien zich naar mij toe. Het is een bijzonder plaatje. Ik zit tegenover de bank waarop Paul en Karin zitten en achter hen zie ik het hoofdje van Carola net boven de bank uitsteken. De ouders vertellen me hoe ze het niet meer volhouden. Moeder Karin is totaal uitgeput en bekent besmuikt huilend: "Ik heb een hekel aan mijn eigen dochter." Carola achter de bank kijkt me even uitdrukkingsloos aan en gaat dan weer verder met het poppenhuis. Plotseling komt ze achter de bank vandaan en stort zich voorover op de schoot van haar moeder. Die direct het gesprek met mij onderbreekt om aan Carola te vragen: "Wat is er?" Carola fluistert wat in het oor van moeder Karin. "Wat zeg je? Ik kan je niet verstaan," zegt ze terwijl ze zich naar voren buigt. Opnieuw fluistert Carola wat. Dit keer dicht bij haar oor. "Dat kun je zelf vragen," reageert moeder Karin beslist. Carola kijkt mijn richting uit. Naar de kauwgomballenmachine voor kinderen, die achter mij op de vensterbank staat. Ze zegt niets. Staat op en wil terug lopen, maar dan zeg ik: "Als je een plan hebt dan is het belangrijk om dat plan te doen. Anders is het gek. Een goed plan moet je doen." Carola negeert me en loopt door naar het poppenhuis. Ik vertel de ouders: "Ik wil weten welk plan Carola heeft. Ze ziet er slim uit, dus het zal wel een goed plan zijn. Ik ben zo terug." Ik pak een poef en schuif aan bij Carola, die meteen begint te kletsen. "Wacht even," reageer ik "Ik wil weten welk plan je had, daarnet." "Dat hoeft niet meer," bepaalt Carola. "Toch wil ik het weten," dring ik aan. "Nee hoor," zegt Carola beslist. "Wat vreemd," geef ik haar terug. "Je hebt een plan en je gaat het niet doen. Je zag de kauwgomballenmachine en je zegt niet eens 'Mag ik een kauwgombal', terwijl je er wel zin in hebt...tenminste: zo zag het eruit." Zonder op antwoord te wachten sta ik hoofdschuddend op. Meteen reageert Carola: "Mag dat dan?" "Daar kom je pas achter als je ernaar vraagt," antwoord ik. "Vraag het maar," helpt vader Paul nog voordat Carola actie kan ondernemen. "Stop," zeg ik rustig tegen vader Paul. "Je maakt haar dom en afhankelijk van je en tegelijkertijd verwijdt je haar dat. Wil je tegen haar zeggen, dat jij weet dat ze zelf haar wensen kan regelen." Vader Paul is een beetje in de war, maar dan zegt hij tegen Carola: "Ik weet dat jij je wensen zelf kunt regelen."

Terwijl Carola lichtelijk verbijsterd achter de bank verder speelt, zonder de vraag naar de kauwgomballen te stellen, bespreek ik met de ouders mijn eerste bevindingen. "Carola is slim. Ze heeft een brede belangstelling en stelt veel vragen. Er zijn buitenwereld-vragen en ook binnenwereld-vragen. Buitenwereld-vragen zijn vragen die je aan anderen, in de buitenwereld stelt. Je ouders, de juffen of andere kinderen om informatie van hen te verkrijgen over hoe de ander in elkaar zit en hoe de wereld in elkaar zit. Binnenwereld-vragen stel je aan jezelf, zodat je een innerlijk zoekproces op gang kunt brengen. Heel veel vragen die kinderen stellen zijn binnenwereld-vragen. Alleen ouders reageren erop alsof aan hen de vraag is gesteld. Dat stoort kinderen. Dat is één van de redenen dat Carola waarschijnlijk snel boos is. Jullie behandelen haar alsof ze niet kan nadenken. Dat kan als een

belediging worden ervaren. Je kunt een kind stimuleren om antwoorden in zichzelf te vinden door de vraag te herhalen en er zelfs één aan toe te voegen. Ik zal het demonstreren,” zeg ik en loop naar Carola toe. “Hoe is het hier? “ vraag ik. “Wie wonen er in dit huis? Waar is de rest van de familie? Zijn ze aan het verhuizen of zijn het gewoon sloddervossen,” vraag ik in het wilde weg. Carola legt uit dat het een familie is die er net is komen wonen. “En ze gaan verbouwen!” voegt ze eraan toe. “Wij gaan ook verbouwen,” bemoeit moeder Karin zich ermee. Terwijl ik Carola aan blijf kijken zeg ik tegen moeder Karin: “ Ik kom zo bij je. Ik ben even in gesprek met Carola.” “Er moeten dieren in het huis,” beslist Carola. Het is duidelijk dat ze wil dat ik dieren ga pakken, maar met haar wijze van communicatie (die bekend staat als communiceren vanuit *betrekkingsniveau*) probeert ze me opdrachten te geven en daarmee de hiërarchie te bepalen: zij is de baas en geeft opdrachten en ik ben haar ondergeschikte. Uiteraard reageer ik niet op deze impliciete manier van status-bepaling. Ik blijf op gelijkwaardig niveau door met haar mee te denken over het onderwerp. Deze wijze van communicatie staat bekend als communiceren vanuit *inhoudsniveau*. “Dat maakt het gezin wel compleet. Een paar dieren of één. Dat hangt natuurlijk af van wie de dieren gaat verzorgen,” babbel ik gezellig mee. Carola zwijgt. Knijpt haar lippen op elkaar. Ik doe net alsof ik het niet zie. En dan onderbreek ik mijzelf door te vertellen: “Nu ga ik weer verder met je ouders.” Zonder op Carola te reageren, die met grote ogen naar me staart, sta ik op en ga weer tegenover de ouders zitten. “Ik ben verbaasd,” zegt vader Paul “Het is duidelijk dat ze wil dat je dieren voor haar pakt, maar dat doe je niet. Het is tegenovergesteld wat ik heb geleerd in andere opvoedcursussen.”

Het is inderdaad anders dan bij de SuperNanny, EersteHulpBijOpvoeden, Kidskills, Gordon en andere opvoedcursussen.

En dus leg ik de principes uit van de opvoedtraining *Sleutel-tot-je-kind*:

1. Kinderen hebben er recht op om zelfrespect, zelfvertrouwen, zelfstandigheid en zelfbeschikkingsrecht te ontwikkelen. Als ouders ondersteun je kinderen daarin door vooral je eigen zelfrespect te demonstreren. Je laat je niet gebruiken om allerlei zaakjes voor ze op te knappen, terwijl ze je vlak daarvoor nog onheus bejegenden. Zelfrespect is iets wat je van binnen voelt en dient te demonstreren. Van wie kan je kind dat beter leren dan van jou? Het is daarmee je taak als ouder om zelfrespect te ontwikkelen ten behoeve van je kind.
2. Zelfrespect demonstreren betekent dat je de emotionele verontwaardiging die je voelt, aan je kind laat zien, zodat het zich (in alle warmte en veiligheid) aan jouw voorbeeld kan ‘schuren’ en zo kan ontdekken wat de eigen ethische waarden zijn. Wanneer je kind jouw avondeten bijvoorbeeld bestempeld als ‘vies en smerig’, dan is het heel vreemd om je kind’s avonds vrolijk te gaan voorlezen terwijl jij je in werkelijkheid verdrietig voelt omdat ze het eten niet waardeert dat je hebt gekookt. Let er wel op dat je straffen en pesten niet verward met zelfrespect. *Nou, dan ga ik ook lekker niet voorlezen!* is pestgedrag van ouders. Hun eigen geraaktheid wordt het kind kwalijk genomen. *Ik merk dat ik geen zin heb om voor te lezen, omdat je zulke nare dingen hebt gezegd. Op dit moment lees ik niet voor. Ik denk wel dat mijn gevoel morgen weer goed is. Slaap lekker* is het kind een demonstratie geven van emotioneel zelfrespect. Je vertelt op zachte, vriendelijke (niet verwijtende!) stem wat je ervaart. Zorg ervoor dat het kind niet inbindt of toegeeft omdat het zich verantwoordelijk voelt voor jouw gevoel, want dat is uiteraard niet de bedoeling. Het betreft hier inzage geven aan je kind in jouw gevoelswereld.

3. Kinderen houden van filosoferen. Ze verwachten niet dat je overal antwoord op hebt, maar hebben wel de behoefte om je vragen voor te leggen. Filosoferen is iets waar kinderen dol op zijn. Volwassenen die pretenderen dat alle vragen van kinderen voor hen zijn bedoeld, vergissen zich en maken zichzelf belangrijker dan ze zijn.
4. Kinderen hebben het recht om alles te doen wat zij zelf kunnen doen: kleding uitkiezen en zichzelf aankleden, op tijd naar school gaan, onderzoeken wat ze leuk of juist stom vinden en nog veel meer wat bij hun kinderleven past. Natuurlijk mag je kinderen helpen, maar vraag dan even welke hulp dat moet zijn. Natuurlijk moet je soms corrigerend optreden, maar geef er dan de juiste benaming bij. Veel volwassene hanteren de begrippen *afpraak* en *regel* door elkaar. Dat maakt kinderen geïrriteerd, want het zijn verschillende begrippen, die je zeker niet met elkaar kunt verwisselen. Een afspraak is een overeenkomst tussen twee gelijkwaardige partners. Beide partners mogen de afspraken ontbinden of veranderen. Een regel komt van boven en is onveranderlijk. Hoeveel ouders roepen niet: "Dan spreken we af...!" In werkelijkheid leggen ze een regel op, die door het kind gevolgd moet worden.
5. Kinderen hebben doelen nodig en opdrachten uitsluitend wanneer het opvoeddoel betrekking heeft op hiërarchie-herstel. Een kind dat de uitdaging krijgt: "We gaan zo eten. Kun jij zorgen dat we aan een gezellige tafel kunnen zitten?" is eerder genegen de tafel te dekken, dan een kind dat te horen krijgt: "Ik wil dat je eerst de borden neerzet en dan messen en vorken. Leg de lepel er nog niet bij, die komt later!"
6. Zelfrespect demonstreren door ouders geeft kinderen rust. 'Als jullie jezelf respecteren dan mag ik dat ook' is de boodschap aan je kind. 'Als jullie je eigen tuin kunnen bewaken, dan kunnen jullie mij ook bewaken' is de (onbewuste) gedachte van een kind.
7. Straffen is onnodig en beledigend voor een kind. Het naughty-stoeltje of de time-out van de Super Nanny is ook een voorbeeld van pestgedrag van volwassenen voortkomend uit hun eigen machteloosheid. Als je een kind op een rustige plek wilt laten nadenken, loop dan mee en blijf in de buurt, zodat je aanwezig kunt zijn bij het ontwikkelingsproces om tips en inzicht te geven.

Intussen is Carola erbij gekomen. Ze hangt tegen de benen van vader Paul aan.

Terwijl ik met de ouders praat, draait ze zich naar vader Paul en vraagt hem iets. Hij wil erop ingaan, maar ik ben hem voor en zeg: "Wil je tegen haar zeggen dat je zo bij haar komt, want wij zijn in gesprek. Dat kan bijvoorbeeld één of twee minuten zijn." Vader Paul kijkt naar Carola en meteen trek ik weer zijn aandacht: "Blijf mij aankijken en raak haar alleen even aan of wijs naar haar, terwijl je zegt dat je zo bij haar komt".

Vader Paul vindt het moeilijk, maar het lukt. Gedurende het gesprek probeert Carola zowel de aandacht van vader Paul als moeder Karin te trekken. Ze doen beiden erg hun best om de juiste houding (contact houden met de gesprekspartner) en de juiste zin (ik kom zo bij je) uit te spreken. Vervolgens leer ik ze om te kiezen uit twee opties: je kunt tegen je gesprekspartner *zeggen* 'ik stop nu met het gesprek, want ik wil luisteren naar Carola' of *vragen* 'Vind je het goed dat ik even met Carola praat?'.

Al na een paar minuten ontstaat er ontspanning bij Carola. Ze hoeft nu niet meer te zeuren om aandacht, want haar ouders houden zich aan wat ze doen. Ze zijn betrouwbaar geworden. Carola heeft een andere bezigheid gekozen. Ze heeft zich omringd met knuffels

en babbelt gezellig met ze. En af en toe neuriet ze zachtjes voor zich uit! Vader Paul is ontroerd. Zo gelukkig heeft hij zijn dochter nog nooit gezien: “Ze kan normaal nooit alleen spelen. En ze lijkt zo gelukkig.”

Tijdens het slot van dit uur leg ik de ouders uit dat wat er van de buitenkant als boos of agressie uitziet dat niet hoeft te zijn. Machteloosheid veroorzaakt wanhoop, die zich vervolgens als agressie kan uiten. Frustratie komt naar buiten als agressie. Verontwaardiging kan uiteindelijk leiden naar agressief gedrag. En dan natuurlijk woede, die agressieve reacties tot gevolg kan hebben. Van belang is om je steeds af te vragen: wat voelt een kind vlak voordat het agressief doet? Wat doe ik waardoor ik wellicht een proces bij het kind uitlok? Wat gun ik dit kind, zodat het gelukkig is en kan zijn die het is? Tijdens dit slotgesprek kijkt Carola af en toe op met een grote grijns.

De volgende dag krijg ik een mailtje van vader Paul:

Gisteren zijn we bij je geweest voor een gesprek over de opvoeding van Carola. We willen je via deze manier even bedanken voor je erg goede tips en feedback! We hebben ze direct toegepast en het lijkt wel alsof er een soort wonder is gebeurd. We hebben (na 1 dag!) op deze manier een veel leuker en gezelliger contact met Carola, weer ECHT contact. Ze is helemaal niet meer gefrustreerd. Helemaal fantastisch. We zijn nog wel wat huiverig voor als er nog eens een ‘driftbui’ aankomt, maar dan passen we alles gewoon weer toe en gaan er vanuit dat dat dan ook weer goed komt. Erg bedankt! Het is weer gezellig in huis geworden. We hebben meteen je boek besteld 😊.

De meeste ouders, die hun kind bij mij aanmelden, hebben de verwachting dat hun kind moet veranderen. Het vertoont immers ‘slecht’ gedrag: het spuugt, slaat, stompt, luistert niet, liegt, zeurt, slaapt of eet niet, poept of plast in de broek of in bed. Wat ouders even ‘vergeten’ is dat het interessant is om na te gaan, wie kinderen dat gedrag ‘leert’. “Maar ik sla, spuug en doe dit slechte gedrag toch echt niet!” hoor ik je als ouder al zeggen. Dat klopt helemaal. Wat heel veel ouders wel doen is (zonder dat ze dat bewust zijn) hun kind inperken, klein houden, als inferieur zien, als leeghoofden ervaren waar je van alles in moet stoppen, wil er ooit iets goeds uit voort komen. Gelukkig is dat niet zo. Korczak wist dat. Hij schreef in *Hoe houd je van een kind* over de rechten van kinderen:

Ik heb drie fundamentele rechten gevonden, misschien zijn er wel meer:

- *Het recht van het kind op de dood*
- *Het recht van het kind op de dag van vandaag*
- *Het recht van het kind om te zijn wat hij is*

Kinderen worden geen mensen – zij zijn het al.

Ja! Het zijn mensen geen poppen.

Je kunt verstandig met ze praten – ze geven antwoord; als je tot hun hart spreekt – voelen ze het.

Kinderen zijn mensen; in hun ziel ligt de aanleg voor alle gedachten en gevoelens die wij bezitten.

Dus is het zaak deze aanleg te ontwikkelen, de groei ervan voorzichtig te sturen.

De meest fundamentele vragen, die ouders zichzelf dienen te stellen, zijn:

1. wat communiceert mijn kind naar mij met dit gedrag?
2. Wat deed ik vlak voordat mijn kind dit gedrag liet zien?

3. Hoe zou ik reageren als iemand van mijn leeftijd zo tegen mij zou doen op mijn werk?
4. Mijn kind heeft natuurlijk een goede reden om te doen zoals het doet: als ik mij nu eens inleef in zijn /haar positie ...welke reden zou dat dan kunnen zijn ?
5. Hoeveel weet ik echt van mijn kind? Wanneer was ik echt nieuwsgierig naar beweegredenen en het gevoelsleven van mijn kind? Gewoon uit belangstelling zonder oordeel in een gelijkwaardig contact?

Tot slot

In dit geval betrof het ouders, die open stonden voor hulp, bereid waren om zelfonderzoek te doen en een meisje dat erop zat te wachten tot ze haar autonomie kon laten zien. Je kunt je voorstellen dat in heel veel andere situaties de begeleiding langer duurt. De integratieve kindtherapie gaat gewoonlijk uit van 1 tot maximaal 15 sessies. Het succes van de begeleiding hangt samen met mate van motivatie, soort problematiek en verandermogelijkheden en -bereidheid van ouders en kind. In elk geval wist Carola gelukkig haar herhaal-gedrag op de juiste manier in te zetten: ze bezorgde haar ouders een probleem. Een probleem waar ze hulp voor zochten en vonden. Als Carola zo 'dom' was geweest om zichzelf te veranderen in een braaf poppetje, had ze zichzelf en haar ouders geen dienst bewezen. Niet alleen Carola had er recht op zichzelf te zijn, maar haar ouders hadden er ook baat bij dat Carola bleef die ze is. Zelfstandigheid en autonomie, het 'eigenaar' mogen zijn van een probleem, zelfvertrouwen, zelfbeschikkingsrecht, en nog veel meer 'zelfjes' zijn het recht van kinderen. Ook dat wist Korczak. Nog een tekst uit zijn boek *Hoe houd je van een kind* ter ondersteuning van dit recht:

Ook in moreel opzicht behoort de zelfstandigheid van een kind te worden gegarandeerd.

Zelfbeheersing groeit in het gevecht tegen de eigen neigingen en is het resultaat van oefening.

De opvoeder moet het kind toestaan zelf te zoeken en zich te vergissen.

Het kind draagt zelf alle consequenties van zijn eigen beslissingen en zal dat aan den lijve ervaren.

Wie het een bepaalde keuze opdringt, ontnemt het de mogelijkheid zelfstandig tot een besluit te komen en daarvoor persoonlijk de verantwoordelijkheid te dragen.

Het kind is er mee gediend wanneer men het toestaat blijmoedig te dwalen en langzaam maar zeker verder te komen.

Het Korczak-stappenplan

Voor wie zich wil oefenen in het inleven in anderen, is hier het stappenplan. Vraag een andere volwassene (de helper) om je de eerste keren te begeleiden met Korczakken. Zet drie stoelen neer: één voor je helper, één voor jezelf en één voor het (imaginaire) kind, waar je de vraag over hebt. Ga aan de slag en verwonder je over de kennis die kennelijk (onbewust) in jou is opgeslagen:

Stap 1: Vraag formuleren.

Bedenk wat je wilt weten over het kind.

Waar ben je nieuwsgierig naar? Waar wil je antwoord op?

Stap 2: Gegevens vertellen.

Vertel hardop aan je helper zoveel mogelijk gegevens over het kind: leeftijd, geslacht, achtergrond, leuk en naar gedrag, etc.

Je helper mag vragen stellen, maar geen commentaar of advies geven.

Stap 3: Inleven.

Sta op van je eigen stoel en ga zitten op de lege stoel van het kind. De inleving gaat beginnen. Stel je in op het 'worden' van het kind. Sluit je ogen, denk aan het antwoord wat je wilt vinden.

Stap 4: Je bent het kind.

Je helper gaat je vanaf nu aanspreken met de naam van het kind. De helper vertelt: "Je heet X en je bent zoveel jaar" etc., maar vooral over gevoelens, wensen en verlangens. Zelfs wanneer je helper erop los fantaseer helpt het jou om antwoorden te vinden.

Stap 5: Behoeft van het kind.

De helper stelt je een vraag namens het kind: Je bent X en ik wil je vragen wat je van je ouders/juf/meester/overblijfmoeder/etc. nodig hebt?

Wat wil je dat hij/zij voor je doet?"

Stap 6: Terug in jezelf .

Je helper vraagt je om je ogen weer open te doen en op je eigen stoel te gaan zitten: "Je bent nu weer helemaal jezelf. De ouder/ juf/meester/overblijfmoeder/etc."

Stap 7: Antwoord op je vraag.

Vertel je helper wat je hebt ontdekt. Wat weet je nu beter of misschien voor het eerst over het kind? Hoe ga je nu anders doen naar dit kind?

Helper

Vragensteller

Kind-positie

Achtergrond Charlotte Visch

Charlotte Visch (1956), komend uit het primair onderwijs, studeerde orthopedagogiek, maar vond daar te weinig over de binnenwereld van kinderen. In 1996 ontwierp ze een nieuwe kindertherapie, waarbij het kind daadwerkelijk centraal staat: de integratieve kindertherapie. Op dit moment is het mogelijk om aan de eerder genoemde Academie de 4-jarige opleiding tot integratieve kindertherapeut te volgen. Charlotte heeft een eigen kindertherapiepraktijk Child Consult in Amsterdam, geeft gastlessen, supervisie, trainingen voor het basis- en voortgezet onderwijs (respectievelijk Happy Coach en School Coach) en is initiator van tal van specialisaties en nascholingen voor coaches, counselors en therapeuten. Auteur van *Angst-wegwijzer* (over Integratieve Kindertherapie), *Kofferkinderen* (kinderen met gescheiden ouders), *De sleutel tot je kind* (over respectvol opvoeden) en *Gelukkige kinderen in een gelukkige klas* (over een warm schoolklimaat).

Charlotte Visch